

Täysistunto

Torstai 8.2.2018 klo 16.01—17.58

2.1. Suullinen kysymys työttömyysturvan aktiivimallista (Tarja Filatov sd)

Suullinen kysymys SKT 1/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäisenä sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä. Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.03 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Me kaikki olemme saaneet voimakkaasti palautetta niin sanotusta aktiivimallista. Ihmiset ovat olleet vihaisia siitä, että työttömyysturvaa leikataan, mutta vielä suurempi joukko ihmisiä on ollut ahdistuneita ja huolissaan siitä, miten he pystyvät täyttämään tämän niin sanotun aktiivimallin velvoitteet. He ovat yrittäneet ja yrittäneet saada työtä, mutta eivät ole sitä löytäneet, ja nyt heiltä puuttuu usko siihen, että he jatkossa voisivat löytää keikkatöitä tai edes näitä työvoimapolitiittisia aktiivitoimia, koska niidenkin määrä on rajattu. Kysyisinkin hallitukselta, miten te aiotte lieventää näiden ihmisten pelkoa ja huolta — ja ministeri Mattilalta, joka on hallituksessa vastuullinen ministeri tämän lain esiteltyään ja siitä vastaavana ministerinä.

16.04 **Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysymys kuului siitä, miten aiotaan hälventää huolia, tulkitsin näin. Tietysti nyt aktiivimallin astuttua voimaan tarvitaan soveltamisohjeet, jotka valmistellaan yhdessä useiden tahojen kanssa. Siitä ei pelkästään STM ole sanelemassa sisältöä, vaan se tapahtuu prosessissa. Mutta kuten hyvin tiedetään, me kaikki täällä tiedämme, myös hallitus, tätä aktiivimallin seurantaa tulee toteuttaa erittäin tarkasti. Tämän on eduskunta lausumassaan silloin, kun laki on hyväksytty, edellyttänyt. Meillä on tähän varmasti keinoja. Soveltamisohjeista on annettu jo ensimmäinen versio, on täsmennetty niitä lukuja, ja ne ovat näillä hetkillä valmiina. Korostan siis sitä, että hallitusta sitoo nimenomaan eduskunnan lausuma, tämän työttömyysturvalain muutoksen seuranta, aivan kuten siinä lausumassa on, ja tätä hallitus tulee toteuttamaan.

16.05 **Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täydennän ministeri Mattilan vastausta siltä osin, mistä itse olen vastuussa, eli nimenomaan työvoimapalveluista.

Nythän siis tässä laissa, joka säädettiin, on näitä palveluita, jotka katsotaan aktiivitoimiksi. Eli kun ihminen on viisi päivää näissä työllistymistä edistävässä palveluissa — siis työnhaku, uravalmennus, työkokeilu, koulutuskokeilu, työvoimakoulutus, työttömyys-etuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ja kuntouttava työtoiminta —, niin silloin tämä kri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

teeri täyttyy. Mutta meidän myös täytyy nyt seurata, kuten eduskunta edellyttää, miten tämä lähtee toimimaan, ja tarvittaessa puuttua siihen ja resursoida TE-hallintoa mutta myös ostopalveluiden kautta niin, että voidaan vapauttaa TE-hallinnossa heidän tekeviä käsiään tekemään tätä tärkeää työtä. Eli nämä ovat ne konstit, mihin tällä hetkellä hallitus on sitoutunut, ja näitä seurataan ja tarvittaessa sitten korjataan, kunhan me saamme kokemuksia tästä asiasta.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.06 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu aika käsittämättömältä, että ministeri sanoo, että soveltamisohjeita valmistellaan, koska meillä on laki voimassa. TE-toimistolta, Kelalta ja muualta kysytään: miten tätä nyt toimeenpannaan, mitkä ovat yksilönä, työttömänä yksilönä, minun velvollisuuteni? Ihmiset eivät osaa vastata, ne, joiden työkseen pitäisi vastata.

Me kaikki tiedämme, että työttömien joukossa on hyvin erilaisia ihmisiä, esimerkiksi minulle läheinen ihminen, joka sairastui ja jonka sairaus kesti niin pitkään, että sairauspäivärahat tulivat täyteen, niissä tuli katto täyteen. Juuri ennen tuon katon täyttymistä hänellä todettiin aivokasvain. Hänen mahdollisuutensa oli ainoastaan kirjautua työttömäksi työnhakijaksi, ja nyt häntäkin koskevat nämä velvoitteet. Hänen kaltaisiaan on muitakin, ja sen lisäksi meillä on yli 40 000 pitkäaikaissairasta, jotka joutuvat täyttämään nämä velvoitteet, jotka on mitoitettu ikään kuin työkykyisille, työkuntoisille ja työmarkkinakelpoisille ihmisille. Miten voi olla niin, että laki, joka ei ole oikeus [Puhemies koputtaa] eikä kohtuus, on toimeenpanossa? Eikö se pitäisi nyt keskeyttää ja korjata nämä puutteet?

16.07 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Tarkennan vielä, arvoisa puhemies, tätä sanomaani siitä, että soveltamisohjeet valmistellaan prosessissa. Se on aina näin ennen, ja niistä on annettu voimaantulo-ohje 9.1. Sen lisäksi niitä tarkennuksia täytyy tehdä, koska eduskunta on tehnyt muutoksia. On päivänselvää, että eduskunnan tahtoa täytyy niiltä osin kunnioittaa.

Kysyjä on tietenkin ottanut tässä esille aivan olennaisen asian eli sen joukon, joka kokee olevansa ja osin myös tuntuu olevan väliinputoajana, kun puhutaan työkyvystä ja siitä, mitä on jäljelle jäänyt työkyky, tai kun tilanteet muuttuvat, terveystilanne muuttuu. Meillä on hallituksessa käynnissä kuitenkin kärkihanke OTE, osatyökykyisiä koskeva hanke, joka pureutuu osatyökykyisten tilanteeseen. Tämä kärkihanke on vielä menossa, ja minä uskon, että tätä kärkihankkeen [Puhemies koputtaa] työtä voidaan myös käyttää hyväksi tämän lain muutoksessa.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten kysymykset jatkuvat. — Vihreän eduskuntaryhmän edustaja Aalto, te olette toivonut myöskin tästä aiheesta, olkaa hyvä.

16.09 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vihreiden mielestä ei ole oikein, että ihmistä voidaan rangaista työttömyysturvan leikkauksella tilanteessa, johon hän itse ei voi vaikuttaa. Työttömiltä odotetaan joustoa, keikkatöiden vastaanottamista tai yritystoimintaa, mutta hallitus on tehnyt siitä vaikeampaa muun muassa rajaamalla työttömien lasten oikeutta päivähoitoon. Hallituksen on tarkoitus huhtikuun ai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

kana käydä läpi aktiivimallin vaikutuksia, ja syytä onkin, jos esimerkiksi valtiosihteeri Martti Hetemäen täytyy opastaa julkisuuden kautta pääministeriä siitä, mitä aktiivimalli todellisuudessa tarkoittaa.

Kysyn asianomaiselta ministeriltä: onko hallituksella tarkoitus korjata aktiivimallia edes siten, että aktiivisuutta voisi osoittaa vapaaehtoistyön kautta, ja onko hallitus harkinnut varainsiirtoveron poistamista asuntokaupan yhteydessä ja kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamisen edistämistä etenkin suurissa kaupungeissa?

16.10 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnistin tuosta kysymyksen aktiivimallin korjaamisesta vapaaehtoistyön osalta. Sitä hankaloittaa huomattavasti se, että meillä ei ole tällä hetkellä voimassa olevaa lainsäädäntöä vapaaehtoistyöstä niin kuin monissa Euroopan maissa on. Tiedän, että tähän asiaan eduskunnan vapaaehtoistyön verkosto on useita kertoja kiinnittänyt huomiota, ja siinä on tietysti se, että sitä lakia ei varmaankaan huhtikuuhun mennessä saada tehtyä. Mutta kuten sanoin, olen tässä useaan kertaan todennut, että tietenkin hallituksen on seurattava tämän lain voimaantuloa hyvin tarkasti. Minulla ei ole mitään epäilystä siitä, etteikö hallitus tule näin tekemään.

16.11 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Aalto kysyi, onko hallitus harkinnut kohtuuhintaisten asuntotuotannon lisäämistä. Hallitus ei ole pelkästään harkinnut, vaan hallitus on myös tehnyt. Kohtuuhintainen valtion tukema vuokra-asuntotuotanto on tällä hetkellä korkeammalla tasolla kuin yhtenäkkään vuonna teidän ja SDP:n ollessa hallituksessa. Hallitus tekee eikä vain harkitse. [Välihuutoja — Eduskunnasta: Ohhoh!]

16.11 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten peloisia ja huolista aktiivimalliin liittyen kertoo myöskin se, että kansalaisaloite aktiivimallin perumiseksi on saanut valtavan määrän allekirjoituksia. Ja voimme mielestäni myöskin olla kiitollisia siitä, koska sen ansiosta on myöskin käyty erittäin tarpeellinen ja tervetullut, laaja keskustelu suomalaisen työvoimapolitiikan epäkohdista ja ongelmista. Koulutuksia ja palkkatuettua työtä on tarpeeseen nähden liian vähän, työvoimahallinnossa on vähemmän henkilöstöä kuin Ruotsissa ja Tanskassa, ja sen lisäksi karenssit ovat Suomessa paljon ankarampia kuin näissä maissa.

Tämän aktiivimallin keskeisin ongelma on se, että se pahentaa suomalaisen työttömyysturvan pahinta ongelmaa, joka on liiallinen ja lannistava byrokratia. Vasemmistoliitto on esittänyt, että byrokratian purkamiseksi pitäisi kokonaan luopua työvoimapolitiittisista karenseista, ja haluan nyt kysyä vastaavalta ministeriltä, harkitseeko hallitus työvoimapolitiittisten karenssien lyhentämistä, jotta Suomi tältä osin kulkisi pohjoismaalaiseen suuntaan työvoimapolitiikassa.

16.12 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan ansiokas puheenvuoro, missä pohdittiin, tehtiin vertailua Pohjoismaihin, mutta silloin kun tehdään pohjoismaista vertailua, niin silloin kyllä pitää ottaa huomioon kaikki, mitä liittyy siihen. Esimerkiksi Ruotsissa on erittäin tiukkaa ja Tanskassa on erittäin tiukkaa: siellä oikeasti pakotetaan hakemaan tekemään töitä, jotta saa korkeampaa työttömyystur-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

vaa. Eli jos me haluamme puhua tästä, niin sitten pitää puhua sekä plussista että miinuksista eikä vain kertoa, mitä hyvää toisessa mallissa on ja toisessa ei.

Minä haluan korostaa sitä, että meillä on tällä hetkellä näitten palvelujen osalta määrärahatilanne valtakunnallisesti hyvä. Palkkatuettu työ on yksi parhaista keinoista puuttua näihin ongelmiin, siihen kannustetaan. Meillä on tulossa markkinointikampanja, missä me kerromme, mitä palveluja on saatavana. Eli hallituksen tahtotila on se, että me menemme siihen, että jokainen pystyisi mahdollisuuksiensa mukaan osoittamaan sen aktiivisuutensa, ja sitä työtä me tässä nyt teemme.

16.14 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on jäänyt yksi pieni ja samalla erittäin suuri kysymys kertomatta: kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen. Tällä hetkellä meidän työllisyysasteemme on reilusti yli 70 prosenttia. Joka puolella, joka alalla tuo työttömyys on pienentynyt, myös pitkäaikaistyöttömien määrä on pienentynyt. Kuitenkin kun tuota aktiivimallia ajatellaan, niin Pohjois-Suomessa kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa.

Kun olin tuossa mellakassa puhumassa perjantaina, ihmiset tulivat hyvin mielellään puhumaan minulle siinä edessä ja sanoivat, että he eivät ole saaneet pohjoisesta työtä, kun eivät ole siellä kohdanneet sitä organisaatiota, joka siellä sitä työtä tarjoaa. Eli työvoimaa on tarjolla. Kuinka hallitus aikoo vastata siihen, että muuntokoulutusta palveluammatteihin ja työllisyyskoulutusta parannetaan niin, että ihmiset saavat todella sitä työtä ja rehellisesti ottaen pääsevät aktiivisesti työelämään kiinni?

16.15 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin hyvä kysymys. Tosiaan: työllisyysaste on yli 70 prosenttia. Tässä keskustelussa usein unohtuu se, että kiinnitetään huomio, sinällään ihan tarpeellisesti, tähän aktiivimalliin ja unohdetaan kokonaisuus. Se kokonaisuus on hallitusohjelma, jonka tavoite on 72 prosenttia. Se vaatii toimenpiteitä, ja niitä toimenpiteitä hallitus on tehnyt. Yksi toimenpide on se, että me olemme tuoneet muuntokoulutuksen, kiitos eduskunnan nopealla aikataululla vieneet sen läpi, ja tätä muuntokoulutusta laajennetaan muillekin aloille, muun muassa matkailuun, mikä Lapissa vetää nyt hyvin. Sinne sopisi myös hyvin, että voitaisiin nopeammin kouluttaa ihmisiä niille aloille, missä työ muuttuu nopeammin. Me tarvitsemme näitä nopeamman koulutuksen välineitä lisää, ja muuntokoulutuksen kautta me saamme vastattua tähän kysyntään ja tarpeeseen.

16.16 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Torvinen, toetan teille, että se oli järjestäytynyt mielenilmaus, jossa oli 8 000 ihmistä paikan päällä. On käsittämätöntä, että te leimaatte tällaisen mellakaksi hallituspuolueen kansanedustajana. [Naurua]

Arvoisa puhemies! On hyvä, että ihmisiä tuetaan ja aktivoidaan työelämään takaisin. Siellä on paljon tarpeita, ihmisillä on osaamisvajetta, ja ihmisillä on tarpeita saada apua siihen, niin että työllistytään. Tämän ymmärtävät suomalaiset yleisesti ottaen erittäin hyvin ja vahvasti. Mutta se on mennyt yli ymmärryksen ja se herättää huolta ihmisissä, että leikataan toimeentulosta sellaisilta ihmisiltä, jotka yrittävät töihin, yrittävät palveluihin ja eivät niitä saa. Tämä on se käsittämätön piirre tässä hallituksen mallissa, että leikataan työttömyysturvaa ihmisiltä, jotka yrittävät päästä töihin tai palveluihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

Nyt kysyn, ministeri Mattila, sitä, mitä edustaja Filatov kysyi tuossa aikaisemmin: oletteko te valmis keskeyttämään tämän toimeenpanon, jotta nämä ongelmat, jotka tässä on, saadaan kuntoon tämän mallin osalta, ettei ihmisten tarvitse odottaa huhtikuuta, että te alatte miettimään, miten tämä korjataan?

16.17 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En täysin logiikkaa löytänyt tuosta kysymyksestä siitä, että oltaisiin odottamassa huhtikuuta. Tässä on menossa helmikuu, tammikuun ajan on tehty varmasti töitä myöskin näitten ohjeitten kanssa, ja jo ennen tammikuuta tätä on valmisteltu, viime vuonna. Tämä on ollut tiedossa jo 2016, kun on tehty kilpailukykykysymistä ja niin sanottua kymppilistaa, josta eilen saatiin myös sitten nollatuntisopimuksia koskevaa lainsäädäntöä parannettua.

Eli korostan sitä, että eduskunta on edellyttänyt tämän mallin seurantaan. STM:ssä on mahdollista edelleen paneutua vielä enemmän tähän kärkihankkeen kautta, joka pureutuu osatyökykyisten tilanteeseen, sen hankkeen puitteissa on edellytyksiä. Meillä on vielä toimenpiteisiin ja varmasti siihen keskusteluun mahdollisuus työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

16.18 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, on hyvä, että ihmisiä tuetaan, autetaan palveluitten kautta työelämään takaisin. Etenkin pitkäaikaistyöttömiä, nuoria työttömiä pitää auttaa, sinne pitää satsata, ja on hyvä, että ministeri Orpo on ilmoittanut, että rahaa jollakin tavalla löytyy lisää. Mutta täällä on nyt tuhansia ihmisiä, jotka miettivät omaa toimeentuloaan sen takia, että hallitus on päättänyt leikata semmoisiltakin ihmisiltä, jotka ovat aktiivisia, yrittävät työelämään mukaan, yrittävät päästä palveluihin mutta eivät pääse, ja näiltä ihmisiltä leikataan toimeentuloa tämän hallituksen esityksen mukaan. Sitten on nämä kaikki ongelmat, jotka liittyvät vajaatyökykyisyyteen, sairauteen ja jotka aiheuttavat sen, että joutuu työmarkkinatuella ja näitten samojen toimenpiteitten kohteeksi ja leikkauksiin. Kysyn uudelleen: ettekö te, ministeri Mattila, ymmärtänyt kysymystäni siitä, oletteko valmis keskeyttämään tämän lainsäädännön toimeenpanon, estämään sen, että näitten ihmisten epätoivo lisääntyy? Kysyn: oletteko valmis estämään epätoivon lisääntymisen?

Puhemies Paula Risikko: Tässä oli pääministeri Sipilä pyytänyt puheenvuoroa. — Olkaa hyvä.

16.19 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämä aktiivimalli on vain yksi osa kymmenen toimen kokonaisuutta, niin sanottua kymppilistaa, jossa on helpotettu työttömän opiskelua, yrittämistä, iso joukko työttömiä vanhimmasta päästä on päässyt Lex Lindström -lain avulla eläkkeelle ja niin edespäin. Tässä on isosta kokonaisuudesta kysymys. Työttömiä työnhakijoita on 74 000 ihmistä vähemmän kuin hallituskauden alussa, tavoitteemme on 110 000. Vilpitön tavoitteemme kokonaisuudessa, kaikilla toimilla, on se, että ihminen saa työtä. [Antti Rinteen välihuuto] — Työttömyysturva alkavalla työttömyysjaksolla ei leikkaannu, koska sieltä alkupäästä on vähennetty omavastuupäiviä.

Mutta se, mikä tämän keskustelun on avannut, on se, että kun esimerkiksi SuPerin johtajan kanssa keskustelin, hän sanoi, että heidän kassan jäsenistä 58 prosenttia on työkyvyt-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

tömiä, jotka ovat aktiivimallin piirissä. [Puhemies koputtaa] Tämä herättää isoja kysymyksiä, tämä meidän pitää käydä [Puhemies: Aika!] huolella läpi, mistä tässä on kysymys.

16.20 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten pääministeri sanoi, tämä on yksi osa erittäin isosta paketista. Nyt kun kuuli arvoisien ministereitten vastauksia, niin oli hieno kuulla ensinnäkin valtiovarainministeriön sanoneen, että työvoiman määrärahoja tulisi lisää tähän, että saadaan vietyä eteenpäin. Nämähän ovat aikaisemmin ainakin olleet esillä. Ja nyt ministeri Lindström sanoi, että voitaisiin katsoa vaikka tiettyjä palveluseteleitä ja vastaavia ja voisi katsoa, että tämä työvoimanvälitystointa laajenisi ja katsottaisiin erilaisia vaihtoehtoja, kun sitä on pidetty suurena ongelma-kohtana. Sehän liittyy varmasti myöskin kasvupalvelulakiin. Onko tähän tulossa jotenkin nopealla aikavälillä se, että eri toimijat voivat siirtyä työvoiman välittäjiksi ja sitä kautta palvelutaso paranee nykyisestä, jota on huomattavasti kritisoitu?

16.21 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, kun me mietimme, mitä näitä aktiivitoimenpiteitä voitaisiin tehdä lisää, niin yksi on se, että tähän aktiivimallin aiheuttamaan lisäkysyntään voidaan vastata — ja samalla valmistautua maakuntauudistukseen — laajentamalla näitä ostopalveluja kahdessa vaiheessa. Esimerkiksi nyt tänä keväänä ely-keskukset voivat jo kilpailuttaa lisähankintoja olemassa olevista resursseista, erityisesti lyhytkestoista henkilökohtaista palvelua, kuten työnhaku- ja ura- valmennusta tähän liittyen. Ja myöhemmin tulisivat sitten laajempien kasvupalvelumarkkinapilottien kilpailutukset, jolloin palvelut olisivat asiakkaiden käytössä vielä tämän vuoden aikana. Eli tämäkin kortti kannattaa katsoa, tämä kasvupalvelu-uudistus, ja näitten pilottien kautta, joita esimerkiksi Tampereella on jo käytössä, tätä voidaan hyödyntää tässä.

16.22 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmisten kaikenpuolinen aktivointi on tietysti erittäin kannatettavaa ja sitä perussuomalaiset kannattavat. Mutta me katsomme, että se, että kepillä yritetään kannustaa, on kyllä rangastus eikä mikään kannustus. Tästä voisi vetää kysymyksen: onko hallitus valmis todella kannustavaan työvoimapolitiikkaan? Niin kuin ministeri Lindström sanoikin, Tanskan mallissako se on, että kun on aktiivinen, annetaan lisää tukea. Voidaanko tällaista mallia ajatella ja luopua tästä nyt voimassa olevasta laista, joka esimerkiksi alueellisesti kohtelee ihmisiä todella huonosti, mitä emme voi missään tapauksessa hyväksyä?

16.23 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä, edustaja Kankaanniemi, olette siinä ihan oikeassa, että yksi huoli tässä ovat nämä alueelliset erot, että joka paikassa ei pysty ihan samalla tavalla sitä aktiivisuuttaan osoittamaan. Tämä tietenkin on se yksi huoli, joka hallituksen täytyy sitten kyetä ratkaisemaan, että miten tähän suhtaudutaan.

Se on ihan totta, että kun me otamme joka maasta itsellemme vain hyvät puolet ja unohtamme ne toiset, miinukset, silloin me jo olemme semmoisessa keskustelussa, että se ei ole tasapainossa. Sen takia käytin tätä esimerkkiä. Olen itse käynyt siihen Tanskan malliin tutustumassa, niin kuin varmaan moni muukin, ja moni muukin tietää, minkälainen se systeemi on. Olemmeko me sitten Suomessa kertaheitolla siirtymässä johonkin Tanskan malliin? Emme ole, vaan tämän pitää olla tasapainossa sen kepin ja porkkanan välillä — jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

tämmöistä ilmaisu tässä nyt käytän — ja uskon, että ei kukaan täällä vastustakaan sitä, etteikö siitä sitten sanktioita tulisi, jos ei ole aktiivinen.

16.24 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ihan selvää, että työllisyysasteen nostamiseksi tarvitaan monenlaisia keinoja, ja esimerkiksi viime kaudella poistettiin monia työnteon esteitä ja saatiin sillä tavalla esimerkiksi osaaikaisen työn määrää nostettua. Mutta tässä laissa ongelmana on muun muassa se, minkä asiantuntijat toivat esille sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntijakuulemisissa, että tämä on ensinnäkin rankaiseva — rankaisee työttömyyden asioista, joihin hän ei voi itse vaikuttaa. Ja sitten kolmanneksi: tämän seuraaminen on hyvin vaikeaa sen vuoksi, että yhtä aikaa tämän lain kanssa tuli voimaan muitakin työttömyyden rankaisuvia lakeja, jolloin asiantuntijoiden näkemys oli se, että itse asiassa me emme voi, vaikka kuinka seuraisimme, osoittaa, että työllisyystavoitteiden mahdollinen koheneminen johtuisi juuri tästä laista. Tämän vuoksi kysyn: eikö nyt kannattaisi todellakin keskeyttää tämän aktiivimallin toimeenpano ja miettiä, [Puhemies koputtaa] miten tämän lain vakavat puutteet korjataan?

16.25 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Emme me tätä nyt keskeytä vaan viemme tätä määrätietoisesti eteenpäin huomioiden sen, mitä eduskunta meiltä edellyttää. Me seuraamme tätä ja totta kai teemme korjaavia toimenpiteitä. Eihän nyt, hyvänen aika, lainsäädäntö voi olla sellaista, että se ei ole ollut juuri ollenkaan voimassa ja sitten ikään kuin lyödään hynttyyt lattialle ja sanotaan, että tämä oli tässä. Tätä seurataan ja tarvittaessa korjataan, ja TE-puolella tehdään kaikki ne toimenpiteet, mitä meillä on käytettävissämme, jotta ihmisille tulee mahdollisuus osoittaa se oma aktiivisuutensa. Tätä työtä me teemme, mitä eduskunta on täällä edellyttänyt.

Puhemies Paula Risikko: Pääministeri Sipilä vielä jatkaa.

16.26 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran täydennän vielä, että tässä salissa oli kova vastustus silloin, kun puhuttiin työttömän määräraikaishaastattelusta. Me puhuimme silloin pakkohaastattelusta ja niin edespäin — kovaa pelottelua niistä. Tänä päivänä niistä tulee valtavan hyvää palautetta työvoimahallinnolta, työttömiltä, että kolmen kuukauden välein käydään työttömän kanssa henkilökohtaisesti läpi asiat ja tehdään yhteinen työllistämisen suunnitelma.

Mistä tässä nyt on kysymys? Tässä on kysymys siitä, että on kahden viikon aikana kolmen tunnin työjakso, joka esimerkiksi 2 500 euron kuukausipalkalla, 15 euron tuntipalkalla tarkoittaa noin 100 euron lisätienestystä kuukaudessa. Sen saa tienata ilman, että työttömyysturva pienenee. Jos 200 000 työttömää on tämän aktiivimallin mukaisten toimenpiteiden piirissä, se tarkoittaa sitä, että 200 miljoonaa tulee työttömille lisää vuodessa.

16.28 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilän hallituksen yksi tärkeimmistä tehtävistä on työllisyyden edistäminen ja työttömyyden vähentäminen. Aktiivisuus voidaan monella tavalla tässä aktiivimallissa todentaa, niin kuin pääministeri totesi: hakemalla työtä, kuntouttamalla itseään, kouluttautumalla uusille aloille muuntokoulutuksen piiristä, voi yrittäjänä toimia, voi myös kokopäiväistä opiskelua ottaa vastaan menettämättä työttömyysturvaa. Nämä ovat valtavan hyviä edistysaskeluita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

Olen edustaja Torvisen kanssa samaa mieltä siitä, että kohtaanto-ongelmaan erityisesti kasvualoilla ja alueilla Lapissa ja Itä-Suomessa pitää puuttua. Siksi kysynkin työministeri Lindströmiltä sitä, voitaisiinko tehdä joitain verohelpotuksia — esimerkiksi matkailun parissa työskenteleville tai kausityöntekijöille, kaivannaistyössä oleville — tämän kohtaanto-ongelman voittamiseksi aloilla, joilla meillä kasvun esteenä on tällä hetkellä työvoimapuula.

16.28 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kyllä hyppää valtiovarainministerin tontille ja rupea veroista puhumaan, mutta ehkä täydennän tätä edustajan sinällään erinomaista kysymystä. Tässä monesti tulee pikkuisen vääriäkin tulkintoja. Eli siltä osin, mitä katsotaan tämmöiseksi aktiiviseksi palveluksi, täytyy huomata, että työvoimaviranomainen järjestää palveluja. Se ei ole mikään semmoinen, että minäpä menen tuohon, vaan työvoimaviranomainen päättää, mitä niitä palveluja on, ja tämä on tietenkin hyvä huomioida, kun näistä asioista puhutaan.

Puhemies Paula Risikko: Ja edustaja Rinne, teillä oli vielä kysymys.

16.29 Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä, teidän puheenvuorossanne oli useampi ”jos”: jos sattuu löytymään töitä, jos sattuu olemaan semmoista työtä, missä tuommoisia palkkoja saa, niin silloin tämä malli toimii. Mutta kun todellisuus on se, että kaikkialla, niin kuin ministeri Lindström totesi, kaikkialla nämä palvelutkaan eivät toimi sillä tavalla, että voisi päästä palveluihin. Kaikkialla ei ole sitä työtä. Ja teidän mallinne — teidän mallinne, rangaistusmalli — leikkaa näiltä ihmisiltä, jotka yrittävät työhön tai palveluihin, 5 prosenttia työttömyysturvasta karkeasti ottaen.

Meidän mielestämme annoitte väärän todistuksen äsken: sosiaalidemokraattinen puolue on kannattanut sitä, että aktiivisia palveluita lisätään, ja haastattelu on hyvä keino sille, että viedään asioita eteenpäin, [Eduskunnasta: Ohhoh!] mutta toivon todellakin, että te mietitte uudelleen tämän toimeenpanon, keskeytätte tämän lainsäädännön toimeenpanon sen takia, että itsekin totesitte, että tuli yllätyksenä se, miten tämä kohtelee niitä ihmisiä, jotka ovat siirtyneet työttömyysturvalla sairauspoissaolojen takia.

16.30 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viittasin tässä salissa käytyyn määräaikaishaastatteluihin liittyvään kysymykseen. Silloin täällä peloteltiin pakkohaastatteluilla, mutta kun nyt käytäntöä on jonkun aikaa pidetty, niin palaute on erittäin positiivista näistä määräaikaishaastatteluista, ja sama tulee olemaan tämän aktiivimallinkin osalta.

Ensinnäkin, kun on se velvoite — kahden viikon välein 3 tunnin työjakso, 18 tuntia 3 kuukauden aikana —, niin lähtökohta on se, että koko maassa pitäisi syntyä tällaisia työmahdollisuuksia. [Vasemmalta: Pitäisi!] Mutta eduskunnan velvoitteen mukaisesti hallitus on luvannut seurata tämän toteutumista sillä tavalla, että kukaan ei joudu kohtuuttomaan tilanteeseen, ettei näitä velvoitteita pystyisi käytännössä täyttämään. Me olemme myöskin lisänneet työvoimahallinnon resursseja juuri sitä varten, että pystymme vastaamaan siihen haasteeseen, mitä tämä laki on mukanaan tuonut.

16.31 Anna Kontula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aktiivimalli on velvoittanut työttömiä jo kuukauden ja kahdeksan päivää, ja toistaiseksi me emme ole saaneet

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

soveltamisohjeita, joista työtön voisi katsoa, mihin se aktiivimalli häntä tarkalleen ottaen velvoittaa. Toivoisinkin ministeri Mattilan reflektoivan hieman, miten tämä sopii yhteen sen ajatuksen kanssa, että Suomi on oikeusvaltio.

Siinä yhteydessä, kun aktiivimalli tässä salissa oli käsittelyssä, eduskunta velvoitti seuraamaan aktiivimallia ja tekemään tarvittaessa muutoksia, jos ongelmia ilmenee. Kysyisinkin ministeri Lindströmiltä: Miten tätä aktiivimallia voidaan seurata, jos ei edes tiedetä, mihinkä nyt ollaan velvoittamassa, eikä työttömillä vielä, kun lähestytään puoltaväliä ensimmäisestä velvoitejaksosta, ole itsellään käsitystä siitä, mihinkä heitä velvoitetaan, eikä myöskään viranomaisilla, joidenka pitäisi näiden velvoitteiden toteutumista seurata? Mikä on se suunnitelma, millä lailla tätä nyt seurataan?

Puhemies Paula Risikko: Myönnän kaksi puheenvuoroa ministereille. Elikkä ministeri Mattila, ja äskeiseen kysymykseen oli vielä ministeri Orpolla vastaus.

16.32 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Soveltamisohjeet, kuten jo totesin ja nyt kolmannen kerran totean, valmistellaan prosessissa, jossa on mukana Finanssivalvonta, työttömyyskassat, Kela ja EK. Tätä on valmisteltu jo viime vuodesta lähtien ja sitä keskustelua on käyty. Mutta myös tässä asiassa, kuten pääministeri totesi, on alueellisia kysymyksiä palvelujen suhteen. Ei missään saa tulla kohtuutonta tilannetta, ja niiltä osin lakia täytyy parantaa. Mutta nyt me menemme täällä, mikä on voimassa, ja hallitus varmasti tätä seuraa, niin kuin moneen kertaan täällä todettu on.

16.33 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on moneen kertaan viitattu siihen, että palveluja ei ole saatavilla. Täällä on toisaalta myöskin kerrottu, että hallitus on löytänyt keinon, millä me pystymme turvaamaan työvoimapaikavarojen resurssit, jotta palveluita on. Sitä paitsi meillä tulee TE-keskuksista eri puolilta viestiä siitä, että palveluita ja työmahdollisuuksia riittää. Muun muassa Kainuun TE-keskuksen johtaja kertoi tämän isossakin haastattelussa. Eli meidän velvollisuutemme on vastata siihen, että palveluja on, ja me pidämme siitä huolta. Me suuntaamme tähän lisää määrärahoja tarvittavan määrän.

Mutta sitten haluaisin yleisesti sanoa, kun mahdollisuuden saan, että te olette tässä salissa vastustaneet joka ainutta hallituksen työllistämiskeinoa. Joka ainutta. Tällä hetkellä työllisyysaste on korkeampi kuin 20 vuoteen, talous kasvaa, ihmisiä on töissä 60 000 enemmän kuin vuosi sitten. Eli mitäs jos yhdessä mietittäisiin näitä asioita eikä vain vastusteta kaikkea?

16.34 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aktiivimallilla on hyvät tavoitteet, mutta se ei voi ainoastaan yksipuolisesti velvoittaa työttömiä. Miten työvoimatoimistojen osaamista parannetaan ja resursseja lisätään, jotta työntekijä saisi aitoa ja oikeata tukea hakiessaan apua työvoimatoimistoista?

Aktiivimalli laittaa lisäksi kaikki työnhakijat samaan lokeroon, mutta työnhakijat eivät ole homogeeninen ryhmä. Kaikilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia samaan aktiivisuuteen. Miten tämä on otettu huomioon?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

I den berömda danska modellen är kommunerna lokalt starkt engagerade i arbetsförmedlingen på så kallade lokala jobcenter. Kommunförbundet har berättigtat ställt frågan varför vi i Finland övergår till en landskapsstyrd modell. Ärade minister! Skulle det inte vara bättre att arbetsförmedlingen utvecklas som en av kommunernas primäruppgifter, där även privata aktörer och organisationer tas med i det viktiga samarbetet för att faktiskt få upp samsättningen i vårt land?

16.35 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys oli äärimmäisen tärkeä, koska tässä viitattiin myös siihen, minkä pääministeri tuossa mainitsi.

Ensinnäkin resursseista ja osaamisesta: Ihan totta, me katsomme sitä, kuinka paljon TE-hallintoa tarvitsee resursoida. Pitää myös muistaa se, että kaikkea käytettävissä olevaa rahaa ei ole viisasta laittaa TE-hallintoon, koska kasvupalveluitten myötä TE-keskukset loppuvat. Eli ensiksi palkattaisiin ihmisiä, ja sen jälkeen vuoden päästä sanottaisiin, että tämä oli tässä. Tässä täytyy olla viisautta, miten tämä resursointi tapahtuu.

Tämä on minun mielestäni iso kysymys. Ei voi olla niin, että me käytämme samoja keinoja kaikkiin työttömiin, vaan koko työttömien massa pitää pystyä paremmin koordinoimaan niin, että meillä ovat ihmiset oikeissa toimenpiteissä: kuntouttavassa työtoiminnassa ne, jotka sinne kuuluvat, ja näin pois päin. Tämä on minun mielestäni semmoinen savotta, joka on myös seuraavan hallituksen sylissä, koska tämä pitää pystyä ratkaisemaan, ja se työ on semmoinen, mistä me olemme hallituksen keskuudessa keskustelleet, että tämä on syytä aloittaa tämän hallituksen toimesta, että ihmiset ovat oikeissa paikoissa, heihin kohdennetaan oikeita toimenpiteitä.

16.37 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että kaikki tässä salissa ovat sitä mieltä, että ihmisten aktivointi on hyvä asia. [Välihuutoja] Minusta tuntuu, että pääministeri on myös aivan täysin oikeassa siinä, että aktiivimalli on vain yksi osa kokonaisuutta. Mutta se on yksi huono osa kokonaisuutta, ja paljon parempia vaihtoehtoja on tarjolla.

Pääministeri toisti saman väitteen siitä, että kahden viikon aikana pitäisi kolme tuntia ottaa työtä vastaan, ja juuri tähän asiaan Martti Hetemäki puuttui ja opasti teitä siinä, että tämäntyppinen silpputyömalli ei ole järkevä, ei työttömien kannalta, ei yrittäjien kannalta, eikä tähän suuntaan kannata mennä. Paljon fiksumpaa olisi se, että hallitus muun muassa työttömyysturvan ennakoitavuutta lisäisi ja purkaisi kaikki loputkin esteet sivutoimiselle yrittäjyydelle. Fiksumpaa olisi se, että aktiivimallin sijaan luotaisiin muun muassa kansalliseen tulorekisteriin pohjautuva aktiivinen, työllistävä ja kannustava malli. Vaihtoehtoja on, mutta tämä on yksi huono osa tätä kokonaisuutta.

16.38 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai hallituksen tavoitteena on se, että ihminen työllistyy täysiaikaisesti, totta kai. Eihän tämän aktiivimallin tavoitteena ole se, että ihminen työllistyisi vain keikkatyöllä tai silpputyöllä, mutta sillä keikkatyöllä ja lyhyilläkin työsuhteilla on kyllä aktivoiva ja kuntouttava merkitys. Niillä on merkitystä myöskin siksi, että sen 300 euroa kuukaudessa saa tienata jokainen työtön ilman, että työttömyysturva pienenee. Niihin puitteisiin myöskin tämä malli on rakennettu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2018 vp

Se on myöskin selvä asia, että sitä lyhytkestoista keikkatyötä Suomesta löytyy paljon. Nyt tällä hetkellä on Suomessa menossa paljon aktiviteetteja, joissa käytetään nyt sitten aktiivimallin puitteissa juuri tällaisia lyhyitä työsuhteita. Niillä on monta merkitystä: lisätienesti, aktivointi, kuntouttava merkitys. Tässä asiassa on myöskin plussia, jos on haasteitakin.

Kysymyksen käsittely päättyi.